

rodina písma	----	normální řez písma <i>regular</i>	} rodina písma
<i>rodina písma</i>	----	kurzívní řez písma <i>regular italic</i>	
rodina písma	--	tučný řez písma <i>bold</i>	
<i>rodina písma</i>	--	tučný kurzívní řez p. <i>bold italic</i>	

Rodina písma – řezy odvozené od jednoho typu písma (různě tučné řezy, kurzíva, příp. zúžená či rozšířená varianta písma).

duktus **aaaa**

(nebo také „váha, tučnost“) písma
je daný poměrem tloušťky tahů
k výšce písmen

1 2 3 4

duktus duktus **duktus** **duktus**

používání různého duktu umožňuje odstupňovat významovou škálu jednotlivých sdělení

DUKTUS DUKTUS **DUKTUS** **DUKTUS**

✓ Duktus

Duktus písma ovlivňuje jeho výraznost, tmavost a zároveň čitelnost.

Písmo může mít např. slabý, normální, půltučný, tučný a velmi tučný řez.

Tyto řezy ve stojaté a kurzívní verzi tvoří základ rodiny písma.

Změna duktů vytváří v typografii potřebnou bohatost a kontrast a pomáhá uspořádat jednotlivé části textu podle významu.

Tučné písmo se používá také jako **vyznačovací**.

nevhodnost písma silného duktů pro rozsáhlejší texty

✗ Duktus

Příliš tučné písmo není vhodné pro hladkou sazbu. Je hůře čitelné a vzniklá sazba je příliš těžká, tmavá. Používá se obvykle pro titulky, anotace a pro zdůraznění významných sdělení. Na této ukázce je patrné, jak hmotně a monotónně sazba působí, obzvlášť, pokud má titulek stejný duktus jako text.

duktus – řezy písma podle tučnosti

tenké (velmi slabé) – thin (ultralight)

slabé – *light*

normální (knižní) – regular (book)

polotučné – semibold

tučné – bold

velmi tučné – extrabold, heavy, black

Sklon písma

a

stojaté

a

kurzíva
italika
(*italic*,
oblique)

~~a~~

nakloněné
sklon 12°–15°

stojaté písmo

kurzíva

nepravá kurzíva

V počítačové sazbě lze naklonit stojaté písmo, které nemá kurzívní řez. Toto nakloněné písmo není vhodné používat. Je to deformované stojaté písmo a nemá kurzívní tvary písmen. Všimněte si rozdílů v dynamice tvarů.

hfamg
hfamg

Kurzíva se nejčastěji používá pro vyznačování v textu. Jako *vyznačovací písmo* je dobře zřetelná díky dynamické kresbě vycházející z psaného rukopisu. Oproti stojatému písmu je tvar mnohých kurzívních písmen (*a, g, f*) pozměněn. První tiskovou kurzívu navrhl *Aldus Manutius* v 15. století.

hfajg
hfajg

Kurzíva se nejčastěji používá pro vyznačování v textu. Jako *vyznačovací písmo* je dobře zřetelná díky dynamické kresbě vycházející z psaného rukopisu. Oproti stojatému písmu je tvar mnohých kurzívních písmen (*a, g, f*) pozměněn. První tiskovou kurzívu navrhl *Aldus Manutius* v 15. století.

kurzíva – vyznačovací písmo

a

písmo zúžené – *kondensed*

šířka znaku

a

písmo normální

a

písmo rozšířené – *extended*

condensed

abn

abn

bez stínování

deformované písmo (60%, 30%)

abn abn

horizontální stínování, deformace

abn

abn

abn abn

změna duktů, deformace tvaru

Proporce písma lze změnit zúžením nebo rozšířením na počítači. Pak se ale silně deformuje stínování znaků a to až do té míry, že se změní osa stínování z vertikální na horizontální. Nebo deformováním nestínovaného písma vznikne písmo stínované. Deformovat šířku znaku lze počítačově maximálně o 5–10%.

skladnost v textu ukázka:

Zúžené písmo je skladnější než písmo normální šíře. Vysázený text je kratší a umožňuje snadnější dělení slov na koncích řádků. Některé zúžené fonty jsou však špatně čitelné. Na této ukázce je vidět různá délka téhož textu, vysázeného zúženým a normálním řezem písma Frutiger stejné výšky.

Zúžené písmo je skladnější než písmo normální šíře. Vysázený text je kratší a umožňuje snadnější dělení slov na koncích řádků. Některé zúžené fonty jsou však špatně čitelné. Na této ukázce je vidět různá délka téhož textu, vysázeného zúženým a normálním řezem písma Frutiger stejné výšky.

VERZÁLKY minusky KAPITÁLKY

*uppercase characters
caps*

lowercase characters

small caps

KAPITÁLKY

TENTO TEXT JE SÁZEN KAPITÁLKAMI. TENTO TEXT JE SÁZEN NEPRAVÝMI KAPITÁLKAMI.

V některých rodinách písem existují KAPITÁLKY jako samostatný řez.

Jsou to verzálky kreslené na střední výšku písma.

Nepravé kapitálky lze vytvořit pomocí počítače. Jenže verzálky zmenšené na velikost mínusek mají zeslabený duktus oproti normálnímu řezu písma a budou působit hodně světle. Právé kapitálky mají stejný duktus jako minusky.

rodina písma

duktus ▶ šíře znaku ▼		light	regular	bold	black
condensed	** (stojaté)	abc	abc	abc	abc
	italic	<i>abc</i>	<i>abc</i>	<i>abc</i>	<i>abc</i>
(normální šíře)	** *	abc	abc	abc	abc
	italic	<i>abc</i>	<i>abc</i>	<i>abc</i>	<i>abc</i>
extended	** (stojaté)	abc	abc	abc	abc
	italic	<i>abc</i>	<i>abc</i>	<i>abc</i>	<i>abc</i>

* Pro normální šířku znaku se v názvu řezu nepřidává žádné speciální označení, např. *Nimbus **condensed** light italic*, *Nimbus light italic*, *Nimbus **extended** light italic*.

** Pro stojaté řezy se v názvu řezu nepřidává žádné speciální označení, např. *Nimbus bold*, ale *Nimbus bold **italic***.

rodina písma (řezy odvozené od jednoho typu písma)

Nimbus light condensed

Nimbus light condensed italic

Nimbus regular condensed

Nimbus regular condensed italic

Nimbus bold condensed

Nimbus bold condensed italic

Nimbus black condensed

Nimbus black condensed italic

Nimbus light *

Nimbus light italic

Nimbus regular

Nimbus regular italic

Nimbus bold

Nimbus bold italic

Nimbus black

Nimbus black italic

Nimbus light extended

Nimbus light extended italic

Nimbus regular extended

Nimbus regular extended italic

Nimbus bold extended

Nimbus bold extended italic

Nimbus black extended

Nimbus black extended italic

Základní řezy jsou v oranžovém rámečku. Některá písma mají jen jeden řez, jiná třeba třicet řezů.

* pro normální šířku znaku se v názvu řezu nepřidává žádné speciální označení, pouze název fontu, např. *Nimbus light italic*, zatímco zúžený řez se jmenuje *Nimbus light condensed italic*.

ZADÁNÍ: Prohlédněte si nabídky písem na internetu – zaměřte se na počet řezů.

Zajímavé internetové adresy:

<http://www.stormtype.com>

<http://www.suitcasetype.com>

<http://www.type-together.com>

<http://www.typotheque.com>

<http://www.urwpp.de>

<http://www.linotype.com>

<http://www.typo.cz/database/pismolijny-a-distributori/>
(odkazy na stránky distributorů písma)

Literatura:

BERAN, Vladimír & kolektiv: *Aktualizovaný typografický manuál*. Kafka design, Praha, 2005; 180 str.

BLAŽEJ, Bohuslav: *Grafická úprava tiskovin*.
Státní pedagogické nakladatelství Praha, Praha, 1990; 192 str.

BLAŽEK, Filip – KOČIČKA, Pavel: *Praktická typografie*. Druhé vydání.
Computer press, Brno, 2004; 288 str.

HLAVSA, Oldřich: *Typografická písma latinková*.
Státní nakladatelství technické literatury, Praha, 1960; 494 str.

MUZIKA, František: *Krásné písmo ve vývoji latinky I, II*.
Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha, 1963; 680 + 668 str.

PECINA, Martin: *Knihy a typografie*. Druhé vydání. Host, Brno, 2012; 312 str.

SAMARA, Timothy: *Grafický design. Základní pravidla a způsoby jejich porušování*.
Slovart, Praha, 2008; 272 str.

ŠTORM, František: *Eseje o typografii*. Revolver revue, Praha, 2008; 160 str.

PECINA, Martin: *Typomil.com*. [15. dubna 2013], <http://typomil.com/>.